

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

معارف اسلامی دین و زندگی

دوره پیش دانشگاهی

درس مشترک کلیه رشته‌ها

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری
نام کتاب : معارف اسلامی (دین و زندگی) دوره پیش‌دانشگاهی - ۲۸۵/۱
شورای برنامه‌ریزی و تألیف : محمد مهدی اعتصامی، حمید پارسانیا، سید صادق پیشنمازی،
عباس جوارشکیان، فضل‌الله خالقیان، سید محمد دلبری، سید محمدحسین تقوی، حسین سوزنجی،
علی شیروانی، سید محمد طالب‌زاده، سید محسن میرباقری و مسعود وکیل
مؤلفان : محمد مهدی اعتصامی، حسین سوزنجی
آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
تهران : خیابان ایران‌شهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن : ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۰۹۲۶۶، ۸۸۳، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹، وب سایت : www.chap.sch.ir

مدیر امور فنی و چاپ : سید احمد حسینی

طراح جلد : مریم خونساری

صفحه آرا : زهره بهشتی شیرازی

حروفچین : فاطمه محسنی، کبری اجابتی

مصصح : نوشین معصوم دوست، آذر روستای فیروزآباد

امور آماده‌سازی خیر : فاطمه پزشکی

امور فنی رایانه‌ای : حمید ثابت کلاچاهی، سیده شیوا شیخ‌الاسلامی

ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (دارویخش)

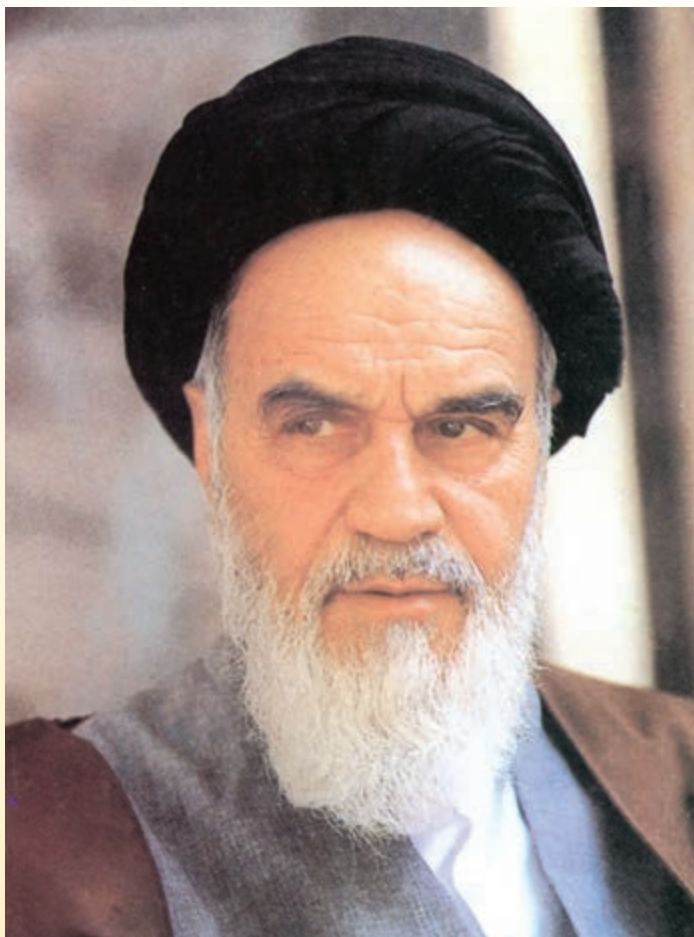
تلفن : ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۳۷۵۱۵-۱۳۹

چاپخانه : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ نهم ۱۳۹۳

حقوق چاپ محفوظ است.

شابک ۵-۱۴۳۶-۵-۹۶۴ - ISBN 964-05-1436-5

در جهان، حجم تحمل زحمت‌ها و رنج‌ها و فداکاری‌ها و جان‌نثاری‌ها و محرومیت‌ها مناسب حجم بزرگی مقصود و ارزشمندی و علو رتبه آن است، آنچه که شما ملت شریف و مجاهد برای آن بپاخواستید و دنبال می‌کنید و برای آن جان و مال نثار کرده و می‌کنید، والاترین و بالاترین و ارزشمندترین مقصدی و مقصودی است که از صدر عالم در ازل و از پس این جهان تا ابد عرضه شده است و خواهد شد، و آن مکتب الوهیت به معنی وسیع آن و ایدۀ توحید با ابعاد رفیع آن است که اساس خلقت و غایت آن در پهناور وجود و در درجات و مراتب غیب و شهود است.

امام خمینی رحمه الله علیه، (وصیت‌نامه)

معلمان محترم، صاحب نظران، دانش آموزان عزیز و اولیای آنان می توانند نظر اصلاحی خود را در باره مطالب

این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۱۵۸۵۵/۳۶۳ - گروه دسی مربوط و یا پیام نگار (Email)

talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دفترتالیف کتاب های دسی ابتدایی و متوسطه نظری

فهرست

مقدمه

مرحلهٔ اول: اندیشه و قلب

- ۲
۴ درس اول: هستی بخش
۱۴ درس دوم: یگانه بی همتا
۱۹ درس سوم: حقیقت بندگی
۲۸ درس چهارم: در مسیر اخلاص
۲۹ درس پنجم: قدرت پرواز
۵۱ درس ششم: سنت‌های خداوند

مرحلهٔ دوم: پایداری در عزم

- ۶۱
۶۲ درس هفتم: بازگشت

مرحلهٔ سوم: در مسیر

- ۷۵
۷۶ درس هشتم: پایه‌های استوار
۸۶ درس نهم: برنامه‌ای برای فردا
۱۰۲ درس دهم: زندگی در دنیای امروز

۱۲۹ کتاب‌نامه

پیش از مطالعه کتاب،
حتماً این قسمت را بخوانید.

دوستان عزیز، سلام بر شما!

ورود به دوره پیش‌دانشگاهی را به شما تبریک می‌گوییم و بار دیگر همت بلندتان را می‌ستاییم. دفتر زندگی ورقی دیگر خورد و صفحه‌ای جدید برای نقش‌آفرینی زیباتر گشوده شد. در دوره متوسطه با اساسی‌ترین موضوع‌های دین، هدف زندگی و مهم‌ترین برنامه‌های آن آشنا شدیم و دانستیم چگونه دیدگاه‌های خود را درباره خدا، جهان، انسان و زندگی اخروی، بشتوانه برنامه‌های خود قرار دهیم و با عزم و اراده محکم، مسیر صعود به قله‌های کامیابی و سعادت را بیماییم.

در این جا نکاتی را که در سال‌های گذشته توضیح داده‌ایم، یادآوری می‌کنیم:

- ۱- قسمت‌هایی از کتاب با مشارکت شما تکمیل می‌شود؛ این قسمت‌ها عبارتند از:
 - معنا کردن برخی از عبارات و آیات شریفه قرآن کریم؛ با این کار توانایی شما برای درک معنای آیات و تفکر در آنها افزایش می‌یابد.
 - انجام فعالیت‌های داخل هر درس؛ قسمتی از محتوا با همکاری شما در انجام فعالیت‌هایی مانند تفکر در آیات و تطبیق تولید می‌شود.
- ۲- آموزش این کتاب در فضایی فعال، پویا و با نشاط نیازمند حرمت نهادن به کلاس و صمیمیت متقابل شما و دبیر گرامی است؛ بنابراین:
 - برنامه دبیر را برای هدایت کلاس کاملاً اجرا کنید.
 - به اظهارنظرهای دوستان خود احترام بگذارید.
 - نظرات دوستان خود را با تجزیه و تحلیل دقیق، ارزیابی کنید.
 - بیش از اندازه تحت تأثیر چند نفری از دانش‌آموزان که احتمالاً بیشتر نظر می‌دهند، قرار نگیرید. شما هم با وارد شدن در گفت‌وگوها نشان دهید که در فکر کردن توانایی دارید.
- ۳- سعی کنید در زمان تلاوت قرآن توسط دبیر محترم یا هم‌کلاسی‌هایتان یا هنگام بخش

نوار آیات درس، هر عبارت را با دقت گوش کنید. سپس همراه با آن به طور دسته جمعی بخوانید. این فعالیت بر توانایی شما در قرائت صحیح و زیبای قرآن می افزاید.

۴- برای تقویت توانایی شما در قرائت قرآن کریم، دبیر محترم می تواند بخشی از قرآن را برای تمرین قرائت انتخاب کند. در این صورت، ارزش یابی مستمر و پایانی قرائت، علاوه بر آیات کتاب، از این بخش نیز به عمل خواهد آمد.

۵- این درس عرصه حضور احساسات درونی و خلاقیت های فکری شماست؛ زیرا این شما هستید که شهامت اندیشیدن و ابتکار را دارید. ما نیز این نعمت الهی را ارج می نهیم و معتقدیم که میزان موفقیت شما در این درس، به میزان تفکر، اندیشه، ذوق و ابتکار شما بستگی دارد. کتاب نیز اگر فرصتی برای اندیشیدن فراهم کند، موفق خواهد بود. در واقع، ما هرگز نخواستیم این درس ها به گونه ای باشند که مطالب کتاب را با چند بار خواندن و حفظ کردن به خاطر بسپارید تا در امتحان موفق شوید. پس شما هم به امتحانی ارزش دهید که امکان فهمیدن، فکر کردن، تحقیق و اظهار نظر را برایتان فراهم می سازد. با توجه به آنچه گفته شد، ارزش یابی این درس در دو بخش انجام می گیرد:

بخش اول: ارزش یابی مستمر؛ شامل:

- ۱- قرائت صحیح آیات شریفه؛ ۴ نمره.
- ۲- توانایی معنا کردن عبارات و آیات قرآنی که در کتاب ترجمه نشده است؛ ۳ نمره.
- ۳- انجام دادن فعالیت های داخل درس و پاسخ گویی صحیح به سؤال ها؛ ۱۰ نمره.
- ۴- مشارکت در گفت و گوها و کار گروهی، ۳ نمره.

توجه: انجام پیشنهادهای، نگارش مقاله های تحقیقی و عرضه ابتکارهای ادبی و هنری تا دو نمره به معدل نمره مستمر اضافه می کند.

بخش دوم: ارزش یابی پایانی

این ارزش یابی در پایان هر نیم سال انجام می شود؛ آزمون نیم سال اول شامل قرائت و آزمون کتبی است و آزمون نیم سال دوم فقط شامل آزمون کتبی است. در این آزمون، دبیر

محترم، براساس آنچه آموخته‌اید، سؤال‌هایی را طرح می‌کند. این گونه سؤال‌ها بیشتر نیازمند تفکر و تجزیه و تحلیل اند و قدرت تعقل و استنباط شما را ارزیابی می‌کنند؛ بنابراین شایسته است کتاب را به نحوی مطالعه کنید که بتوانید پاسخ‌گوی این گونه سؤال‌ها باشید.

چند نکته مهم

۱- آنچه با عنوان «برای مطالعه»، «پیشنهاد» و «یادآوری» آمده و در پاورقی ذکر شده است، به منظور باز کردن فضایی جدید برای شماست تا برخی نکات مهم را بدون دغدغه نمره و امتحان مطالعه کنید و از پیام‌های آن در زندگی بهره ببرید. شایسته است دبیر شما در ضمن تدریس به این قسمت‌ها مراجعه کند و محتوای آنها را در کلاس طرح نماید. شما نیز می‌توانید آنها را به صورت «کنفرانس»، «گفت‌وگو» یا هر شیوه دیگری در کلاس ارائه دهید. توجه داشته باشیم که قسمت‌های «برای مطالعه» یا «پیشنهاد» اهمیتشان به هیچ وجه کمتر از سایر قسمت‌ها نیست، بلکه در مواردی مهم‌تر از متن‌هایی است که اصلی تلقی می‌شوند. این بخش‌ها بیشتر پاسخ‌گوی انگیزه‌های آزاد و خلاق دانش‌آموزان است که می‌خواهند مطالعات خود را تعمیق بخشند و اطلاعات بیشتری کسب کنند. در عین حال، دبیران و مسئولین محترم توجه کنند که این محتواها فقط برای توسعه اطلاعات دانش‌آموزان است و برای امتحان و ارزش‌یابی نیست. دبیر محترم می‌تواند در توضیح درس از آنها استفاده کند و نمره تشویقی برای آنها در نظر بگیرد. اما در ارزش‌یابی مستمر و پایانی و آزمون‌های ورودی دانشگاه‌ها نباید از این قسمت‌ها سؤال طرح شود.

۲- آیاتی که ترجمه آنها در کتاب آمده است، نباید ترجمه این آیه‌ها در ارزش‌یابی مستمر و پایانی و آزمون ورودی دانشگاه‌ها مورد سؤال قرار گیرد. همچنین نباید از معنی کلمه یا لغت سؤال شود.

۳- آن دسته از فعالیت‌های داخل کلاس که با علامت (*) مشخص شده‌اند، فقط برای فعالیت کلاسی است و نیازی به دادن جواب‌های یکسان ندارد. به همین دلیل نباید در ارزش‌یابی پایانی و آزمون‌های ورودی دانشگاه‌ها مورد سؤال قرار گیرند.

۴- حفظ کردن عین آیات و روایات ضروری نیست، بلکه برداشت و استنباط از آنها اهمیت دارد. برای مثال، نباید در امتحان پایانی و آزمون ورودی دانشگاه‌ها از دانش‌آموزان

بخواهیم که آیه یا حدیثی درباره توبه بنویسند. بلکه باید آن آیه یا حدیث مطرح شود و دانش آموزان، پیام‌ها و نکاتی را بنویسند که می‌توان از آن به دست آورد. همچنین، در امتحان پایانی و آزمون ورودی دانشگاه‌ها نباید سؤال شود که این حدیث از کدام معصوم علیه السلام است. زیرا این موارد از هدف‌های آموزشی دوره متوسطه و پیش‌دانشگاهی نیست.

سخن آخر این که شما در این کتاب قدم‌های دیگری را در مسیر زندگی برمی‌دارید. اگر این کتاب را روزه‌ای به روشنایی حقیقت‌یافتید، آن را نگه دارید تا در آینده، در کنار کتاب‌های سال‌های قبل، مجموعه‌ای از شیوه زندگی اسلامی را در اختیار داشته باشید. خصوصاً که در بخش‌هایی از کتاب، رد پای از فکر بدیع خودتان به جا مانده است. باشد که فردا نسبت به کار امروز خود، احساس سربلندی کنید.

خدا یار و نگهدار تان باد
شورای مؤلفان

*پایگاه اطلاع‌رسانی گروه تعلیم و تربیت دینی :

<http://dini-dept.talif.sch.ir>